

ZLATÝ KŮŇ

zpravodaj obcí Koněprusy a Bítov

říjen 2020

Stavba přivaděče vody Lounín-Koněprusy

S. Králová

Vážení spoluobčané,

kolem stavby přivaděče je celkem rušno už od dubna, takže si dovolím shrnout nejdůležitější fakta. Právě v dubnu tohoto roku jsme dostali rozhodnutí o přidělení dotace ze SFŽP na stavbu přivaděče ve výši 7 818 648,58 Kč a na obci tak zůstává vlastní účast ve výši Kč 4 445 898,22. Toto ještě není konečné číslo, protože jsme využili možnosti a zažádali Krajský úřad Středočeského kraje o dotaci právě na část této spoluúčasti. O výsledku zatím nemáme informaci.

Stavba přivaděče byla zahájena 20.8.2020 a k dnešnímu datu je v zemi cca 800 m vodovodního potrubí od Koněprus směrem na Havlíčkův Mlýn po obecních pozemcích. Protože se jedná o 20 let starý projekt, tak vyjednávání s majiteli pozemků na trase v k.ú. Tmaň a Lounína se komplikují do té míry, že se stále ladí finální trasa přivaděče – zejména část od Pěticestí k Lounínu. Ladit trasu znamená, že potřebujeme uzavřít všechny změny a získat souhlasy majitelů se změnou, projektant zakreslí do projektu a začne kolečko vyřizování podkladů pro povolení změny stavby před dokončením na odboru ŽP MÚ Beroun, které doufejme skončí povolením změn včetně změny územního rozhodnutí.

Podklady pro změnu stavby před dokončením máme v podstatě připravené, bohužel se ukazuje, že nám někteří majitelé neudělí souhlas s námi navrhovanou změnou a tak se ocitáme na začátku, protože se jedná o jiných než námi navržených změnách trasy. Co vše to bude znamenat časově a finančně zatím není jasné, co je ale jisté je, že spoustu času a energie věnované přípravě podání žádosti přišla vniveč.

Protože jsme si vědomi, jak je tento starý projekt citlivé téma pro majitele pozemků, snažíme se vyjednat tak, aby stavba přivaděče přinesla užitek všem a když ne radost, tak alespoň veřejnou akceptaci sdílení vody mezi obcí Tmaň a Koněprusy.

Na stavbu přivaděče navazují další investiční akce obce do budoucnosti. Právě probíhá výběrové řízení na firmu, která bude zpracovávat projekt stavby kanalizace a vodovodu do Bítova. Chceme požádat o dotaci na projekt, což by bylo v případě úspěchu 90% z odhadovaných 500 tis za projekt. Ano, takový projekt včetně podkladů pro územní rozhodnutí stojí půl milionu korun.

Výhledově by bylo škoda nevyužít vlastního zdroje vody v obecní studni. Projekt na malý obecní vodojem máme připravený a tak pokud by se propojily tyto stavby, bylo by možné míchat vodu z Lounína a naši vlastní vodu a pustit ji do obecního vodovodu v Koněprusích i Bítově. To už bude úkol dalšího zastupitelstva, my se snažíme,

abychom využili maximálně možností dotací a obec mohla celou vodárenskou infrastrukturu v budoucnosti bez problémů zafinancovat.

Všechna tato práce a úsilí zůstává občanům do určité míry skryta, což je škoda, protože dílčí kroky jsou schvalovány a projednávány na veřejných zasedání zastupitelstva. Na nich je bohužel minimální účast občanů. Je to současně jediná možnost jak si udělat obrázek o objemu a kvalitě práce zastupitelů, jejichž odměny (rozuměj plat) plynou z obecních prostředků.

Každopádně si všichni držme palce, aby se povedlo stavbu přivaděče dovést do zdárného konce!

Informace z OÚ

J. Čámpulová

Nová posila obecního úřadu

Od 1.9. 2020 se novým a oficiálním zaměstnancem obecního úřadu stala Eliška Vonderková, která pro nás pracovala už od dubna letošního roku na dohodu. Eliška pracuje na poloviční úvazek a potkat se s ní můžete v úředních hodinách ve středu od 12 do 18 hod při vyřizování záležitostí OÚ. Je možné ji kontaktovat na tel.č. 724 180 871.

Nebezpečný odpad

Sběr nebezpečného odpadu proběhne 15.11.2020 od 9.00 - 11.00 hodin.

O detailech sběru Vás budeme ještě informovat prostřednictvím **Hlášení rozhlasu a na vývěskách obce.**

Jen malé připomenutí k tomu co je nebezpečný odpad

Nebezpečný odpad vykazuje nebezpečné vlivy směrem ke zdraví lidí a zvířat a životnímu prostředí všeobecně. A při manipulaci s ním hrozí nebezpečí, které vychází z jeho vlastností. Nesmí se ukládat na běžné skládky ani spalovat ve spalovnách komunálních odpadů. Odpad se hodnotí jako nebezpečný, jestliže je splněno alespoň jedno z kritérií pro uvedené nebezpečné vlastnosti odpadů během jejich odstraňování: výbušnost, oxidace, hořlavost, dráždivost, škodlivost zdraví, toxicita, karcinogenita, radioaktivita, žíravost, infekčnost, tendence uvolňovat toxické nebo vysoce toxické plyny ve styku s vodou, vzduchem nebo kyselinami, schopnost uvolňovat nebezpečné látky do životního prostředí.

Upozornění !

Sběrné místo velkých elektrospotřebičů u Preislerů v čp. 7 je zrušeno. Veškerý elektroodpad byl odvezen a není možné dále toto sběrné místo využívat. Zůstává pouze sběrné místo na drobné elektrospotřebiče u OÚ a větší elektro si budou muset občané odvézt do sběrného dvora v Berouně Na Vinici sami. Sami jsme si to zavinili, protože se na místě začal hromadit nejen elektroodpad, ale i větší směsný odpad a opět zřejmě s tou myšlenkou „on to někdo uklidí“ jak jsem psala v minulém čísle Zpravodaje.

Vzhledem k vývoji situace s nálezou Covid-19 si letošní posvícení budeme muset vychutnat pouze v našich domovech s našimi blízkými. **Koněpruské posvícení s kachními hody bylo kvůli epidemické situaci zrušeno.**

Ze stejného důvodu rušíme i Lampiónový průvod 28.10.2020.

Spolkový den 2020

L. Kašička

V sobotu 29.8.2020 od 14 hodin uspořádal náš „Komunitní spolek Koněprusy a Bítov“ již tradiční akci s názvem „Spolkový den“. Touto akcí chce každoročně spolek poděkovat našim občanům za přízeň a podporu, kterých se mu od nich celoročně dostává.

Letošní ročník byl mírně poznamenán zhoršující se epidemií nemoci Covid-19, a tak byla návštěvnost omezena, oproti dřívějším ročníkům, převážně na místní obyvatelstvo. I tak se akce zúčastnilo během dne zhruba 60 – 70 návštěvníků, kteří si setkání s přáteli a sousedy u výborného hostomického piva „Fabián“ případně u sklenky vína nebo jiného nápoje náležitě užívali. Na návštěvníky dále čekalo občerstvení v podobě obložených chlebíčků a sladkých zákusků zcela zdarma a gastronomickým vrcholem odpoledne byly tři velké postupně opečené špízy tzv. „Živaňské pečeně“ na rožni, rovněž podávané zdarma.

Pro děti byl připraven na hřišti nafukovací skákací hrad a před nepřízní počasí návštěvníky venku chránily vztyčené pártý stany nad stoly a lavicemi. To se nakonec velmi hodilo, neboť k večeru se dostavil očekávaný drobný déšť. Celá akce byla ukončena okolo 22 hodiny, kdy se i poslední vytrvalci rozešli spokojeni do svých domovů.

PS. Fotografie z této i dalších akcí a událostí probíhajících v naší obci naleznete na internetu na oficiálních stránkách obce na adrese: <https://koneprusy.cz/cat/fotogalerie/>

Koněpruské jeskyně jsou bezesporu největší přírodní i historickou památkou v okolí naší vesnice a celá řada našich babiček i dědů, rodičů i dalších dnešních studentů se po nějaký čas svého života stali či ještě stanou průvodci v Koněpruských jeskyních a okouzlí je stejně jako mě krása podzemí. Já toto jubileum vnímám se smíšenými pocity: Jednak jako vzpomínku na krásně prožitá léta dětství a mládí na jeskyních a jednak jako truchlivý fakt, že už jsem jedna z pamětníků – jako svědek dob, kdy tento objev na Zlatém koni zdvihl vlnu zájmu a nadšení pro jeskyňářství a položil tak i základy organizované a odborné speleologie.

Jeskyně ke Koněprusům patří prostě ne jenom názvem a blízkostí místa, ale vždycky byly s vesnicí tak nějak provázány.

Proto toto číslo Zpravodaje bude ve větší části věnováno výročí historie objevování i zpřístupňování tohoto jedinečného místa.

Z historie objevování využívám článku vedoucího správy jeskyní Alexandra Komaška.

15. století po Kristu, přelom šedesátých a sedmdesátých let. V části dnešních Koněpruských jeskyní je neznámými osobami provozována penězokazecká dílna. Penězokazci místo stříbra používají k výrobě jednostranně ražených mincí postříbřený měděný plech. Jeskyni, kterou zřejmě částečně prozkoumali (počátkem padesátých let dvacátého století po Kristu na dně propasti, později nazvané po Letošníkovi, Kuklou nalezeny otisky nohou) a spořádaně opustili. Většinu náradí si přitom odnesli s sebou. 14. 9. 1950, po odstřelu v lomu Zlatý koník vnikají lomařští pracovníci Mareš, Štěpán, Jiránek a Chvojka do krátké jeskynní chodby.

15. října 1950 Mareš, Štěpán, Jiránek, Chvojka a Duha pronikají do jejího pokračování a objevují dnešní Kuklův dóm s ústím Letošníkovy propasti a Starou chodbu. Cestou zpět nalézá Mareš síňku, později nazvanou jeho jménem. Vzhledem k tomu, že tehdy bylo proniknuto dovnitř masívu Zlatého koně a bylo zjištěno, že se nejedná jen o nějakou izolovanou jeskyňku, považují osobně toto datum i za datum objevu Koněpruských jeskyní. Dalšího průzkumu se ujímají jak J.Petrbok a lomařští dělníci, tak členové Krasové sekce Přírodovědeckého klubu Univerzity Karlovy v Praze (později Krasová sekce Společnosti Národního muzea v Praze).

18. října 1950 sestup do propasti (dnes Letošníkovy) a nález otisků nohou, pravděpodobně středověkých návštěvníků.

20. října se při sestupu do téže propasti zřítíl V. Letošník. Pádem a záchrannou akcí poničeny dříve zjištěné otisky nohou prvních návštěvníků. Propast nazvána po Letošníkovi.

5. listopadu po částečném rozšíření úzké plazivky nalézá třináctiletý Petr Batík dóm U strážce (dnes Petrbokův dóm) a Petrův dóm. Přestože jeskyně pokračovala dál, disciplinovaně se vrátil.

12. listopadu plazivka u Letošníkovy propasti upravena i pro rozměrnější průzkumníky a prostoupeno do Pustého a Hlavního (dnes Proškova) dómu.

4. prosince 1950 výstupem do komína poblíž Letošníkovy propasti objeveno svrchní patro se středověkou penězokazeckou dílnou (dle typu mincí se soudí, že byla provozována někdy mezi lety 1469 - 1472).

17. - 18. února 1951 objeveny Březinou, Hrdličkou, Batíkem a Budákem tzv. Hajzldómy (dnes Březinovy síně).

22. února 1951, při těžbě objeven ve dně lomu vstup do Spodního patra, dílem se nalézajícího i pode dnem lomu.

8. září 1951, po odstřelu v Houbově lomu objeven otvor, kterým Bartoníček, Mareš a Štěpán vnikli do masívu a našli dnešní Spallanzaniho jeskyni a Síň u Varhan.

22. - 23. prosince 1951 pronikají Kukla, Stárka a Batík do Vánočních jeskyní.

23. července 1965 uvolňuje Nosek zaklíněné bloky ve stropě Hlavní chodby spodního patra a nalézá cestu do prvních prostor Nové jeskyně.

24. července 1965 proniknuto až ke dnešní Vstupní síň Nových jeskyní.

1. září se Nosek prokopává do Pekla a Kavárny v Nových jeskyních.

20. února 1966 v závalech prohrabána spojka do Marešových síní a tím docíleno průřezné propojení spodního patra s ostatními částmi Koněpruských jeskyní. Jejich celková délka se blíží 2 km a výškové převýšení u nich dosahuje cca 70 m.

Po objevu jeskyní bylo po delším váhání rozhodnuto je zpřístupnit. Vlastní zpřístupňovací práce započaly koncem roku 1958 a již 2. srpna 1959 byly otevřeny pro veřejnost ve zkrácené trase. Další sezóna začala 1. května 1960 a zpřístupněná trasa byla již takřka shodná s dnešní. V únoru 1967 byla trasa rozšířena o okruh u Labutě. Od zpřístupnění do konce r. 1999 jeskyněmi prošlo cca 4.467.000 návštěvníků. Kromě výše uvedených řádných návštěvníků však byly Koněpruské jeskyně postiženy (jak po objevení, tak i po zpřístupnění) řadou násilných vniknutí návštěvníků nezvaných. Některým šlo jen o prohlídku jeskyně dle jejich představ (zde kromě poničených uzávěrů jeskyně jiných škod neutrpěly), jiní měli zájem i o výzdobu a jiní si zase odnesli úsporné žárovky (ze světel je vyndávali tím způsobem, že světla či jen jejich kryty rozbíjeli).

V osmdesátých letech uvažovala Správa jeskyní o vybudování nového vchodu a úpravu turistického okruhu. Z povrchu byl vyražen do nejzazší části Vánočních jeskyní tunel dlouhý cca 80 m, vytěžena značná část sedimentů z Vánoční jeskyně a odstraněn chodník mezi Labutí a Varhanami. Při kolaudačním řízení byla konstatována řada nedostatků oproti projektu a řízení bylo přerušeno, se stanovením lhůty k jejich odstranění. Těsně před obnovením kolaudačního řízení požádal J.Vrátný, tehdejší ředitel Koněpruských jeskyní, o změnu projektu v tom smyslu, že se již nejedná o nový vstup do Koněpruských jeskyní, nýbrž pouze o průzkumné dílo pro průzkumné práce jeskyňářů ve Vánoční jeskyni. Odpadla tedy potřeba odstraňovat kolaudační nedostatky, stejně jako pokračovat v kolaudačním řízení, takže na daném stavu se již nic neměnilo.

Začleněním Koněpruských jeskyní do rezortu životního prostředí se v nich začalo více dbát na jejich ochranu - průběžně se v nich likviduje lampenflora, došlo k výměně

dosloužilého zábradlí za nerezové (takže odpadlo jeho každoroční natírání barvami), postupně byly vyměněny uzávěry vchodů, započalo se s likvidací plísňových povlaků v jeskyních, z jeskyně byla odstraněna část sutě vzniklé během zpřístupňování apod. Koněpruské jeskyně však nejsou jen objektem pro turisty. V mnohém mohou vědě posloužit jako modelová lokalita. Ze všech jeskyní Českého krasu mají nejúplnější sled sintrových výplní. Mají několik generací opálonosné výzdoby včetně jedinečných koněpruských růžic. Pokud vím, jsou jedinou lokalitou v Českém krasu s výskytem karbonátapatitových až apatitových povlaků. Málo prozkoumané jsou i sedimentární výplně těchto jeskyní s množstvím paleontologických nálezů. Proběhly první pokusy o absolutní datování sintrů (bohužel v různých laboratořích a různých typech sintrů, takže výsledky nejsou zcela kompatibilní ani porovnatelné). Stěny jeskyní skýtají možnost sledovat pestrost života ve spodnodevonském korálovém útesu.

Základní poslání správy Koněpruských jeskyní vidím v zabezpečení provozu zpřístupněné jeskyně tak, aby se jeskyni podařilo uchovat co nejméně poškozenou po co nejdelší dobu - tedy - sladit ochranu unikátního přírodního fenoménu s provozováním turistické atrakce. Věřím, že i další generace budou mít důvod navštěvovat Koněpruské jeskyně a stále budou mít v nich co objevovat.

První odborná konzultace na „Koněpruské vápenici“

L. Kašička

V úterý 14.7.2020 odpoledne navštívil na naši žádost naši obecní vápenici Ing. Jan Válek z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky, oddělení vápenných technologií při Akademii věd ČR. Jan Válek je spoluvůdcem projektu „Calcarius“ (vápeník), který mapuje a zkoumá pozůstatky historických zařízení sloužících k výrobě vápna a experimentálně studuje historické výrobní postupy této suroviny.

Ing. Válek byl z existence a stavu naší staré obecní pece nadšený, rovněž proto, že o její existenci dosud neměli v jejich ústavu ani potuchy. Dodatečně jsme ho požádali o odborné posouzení a shrnutí toho, co měl možnost u nás zhlédnout, což ochotně učinil formou dopisu, který zde s jeho svolením zveřejňujeme:

Vážený pane Kašičko,

děkuji za pozvání a ukázkou vápenky v Koněprusích. Musím přiznat, že váš nález mě velmi potěšil, a to hned z více důvodů. Neznám úplně všechny souvislosti, ale zdá se, že se jedná o unikátní příklad šachtových pecí, které dokumentují změny v technologii pálení vápna s příchodem industrializace. Jednorázový výpal dřevem je zde již nahrazen uhelným palivem. Použití uhlí potvrzuje i přítomnost uhelného prachu ve spárovací maltě pece. Na území Českého krasu je až zarážející nedostatek nálezů historických vápenných pecí, obzvláště srovnáme-li tuto situaci například s Moravským krasem, kde máme velmi dobře zmapovány polní vápenky již od 13. století. Takže hurá, máme také zde něco, čím se můžeme pochlubit, a já si mohu přidat záznam do naší databáze vápenných technologií. Z mého pohledu je u záchrany takovýchto technických zařízení důležitá zejména prezentace jejich

originální technologie. I když podstatná část již neexistuje, i zbylé konstrukce mají svou cenu. Při záchraně vápenky doporučuji se zaměřit na prezentaci dochovaného stavu bez nadbytečných dostavěb a rekonstrukcí. Šachty jsou odlišné, ale zdá se, že v obou případech zde byl vápenec plněn ve směsi s uhlím shora. U dolních otvorů je zřetelné osazení klenby, které ukazuje, jak byly velké, respektive malé. To odpovídá technologii, kdy dole bylo již hotové vypálené vápno vyhrabáváno. Zúžení i náběh klenby chránily pracovníky před žářem a zároveň sloužily jako hlavní přívod vzduchu pro hoření paliva. Tyto otvory jsou orientovány do otevřené krajiny, takže se patrně počítalo i s vlivem větru.

Z doby, kdy mohla vzniknout vaše vápenka, máme k dispozici již celou řadu popisů i obrazové dokumentace. Zde bych se přimlouval, pokud již nemáte, o vyhotovení rešerše historických pramenů, která by mohla objasnit okolnosti vzniku, návrh i provozní údaje. Z hlediska typologie jsem hledal v knize L'Art de Calciner la Pierre Calcaire, která shrnuje vápenictví ve Francii a části západní kontinentální Evropy. Publikace je z roku 1825, což přibližně odpovídá situaci před výstavbou vaší pece. Stejný typ jsem tam přímo nenašel, ale pro představu přikládám pár schémat, které dokumentují pece pracující na obdobném principu.

Závěrem bych Vám, ale i celému týmu rád popřál hodně sil a mnoho zdaru. Pec jistě hrála důležitou roli v nedávné minulosti Koněprus a její záchranou získáte jedinečnou kulturní a historickou památku přímo spojenou s vámi a vaším nejbližším okolím.

Srdečně, Ing. Jan Válek, Ph.D., Akademie věd ČR, ÚTAM, v. v. i.

Pan Válek nám poskytl mnoho cenných vysvětlení k původnímu fungování naší vápenice a rad a postřehů pro její renovaci a další uchování pro pozdější generace. Mimo jiné nám doporučil celou stavbu pece ještě před příchodem zimy zastřešit, aby byly chráněny odkryté pozůstatky cihlové výbavy pecí a poskytl nám kontakt na odbornou firmu „Trastam“, která se specializuje na rekonstrukce historických objektů za použití dobových materiálů a postupů, a nedávno se například spolupodílela na opravách zdiva zříceniny hradu Týřova nad Berounkou nedaleko Skryjí. Zástupce této firmy naši vápenici navštívil ve středu 29.7.2020 a po prohlídce objektu nám přislíbil pomoc s její záchranou. Rovněž on trval na přednostním zastřešení dosud neopraveného objektu.

Na radu těchto zkušených odborníků jsme se tedy nakonec rozhodli vápenici nejprve zastřešit a dále pak pokračovat cestou zakonzervování stávajícího stavu objektu, abychom nesnížili jeho historickou hodnotu dodatečnými stavebními úpravami. V současné době tedy již probíhají nezbytné přípravy pro zastřešení pecí. Samotnou stavbu pak budeme patrně opravovat až v příštím roce, podaří-li se shromáždit dostatek finančních prostředků.

Vápenice - topeniště obou šachet.

Jubilanti

22. září oslavil narozeniny pan Václav Melichar
11.října oslavila narozeniny paní Božena Nováková
Srdečně blahopřejeme a hodně zdraví přejeme.

I přes současnou situaci Vám přejeme krásný podzim!

Občasný zpravodaj Zlatý kůň vydává Obec Koněprusy.
sazba: Jakub Sýkora foto: L. Trögler, L. Kašička a další
vedoucí vydání: Jarka Čampulová e-mail: redakce@koneprusy.cz
